

אנתוני דואר "כל האור שאיננו רואים"

אנתוני דואר "כל האור שאיננו רואים"
(תירגם מאנגלית שאול לוין) - מודן
הוצאה לאור - 2015, 542 עמ'.

"כל האור שאיננו רואים" דומה לעיתים לאגדה ארוכה ומכושפת שמשכיחה מאיתנו את המציאות המכוערת בתוכה היא נטועה. הקריאה הארוכה והקסומה בספר מטשטשת ומעדנת את מסגרת העלילה הלא נעימה.

במרכז העלילה עומדות שתי דמויות שסיפורן מתנהל במקביל כשהמספר עובר באופן עקבי מאחת לשנייה. הדמות הראשונה היא מארי-לור, בתו העיוורת של המנעולן הראשי של מוזיאון הטבע בפריז. מארי-לור התייתמה בגיל צעיר מאמה והתעוורה בילדותה. אביה האומן בונה לה דגם זעיר של כל הסביבה שבה הם מתגוררים בפריז על מנת שתוכל להכירה ולהסתובב בה באופן חפשי (כהערת אגב נעיר, שעקב חוקי השימור הנוקשים של פריז, הרי אפילו שינויי בנייה קלים לוקחים שנים ואינם צפויים). הדמות השנייה היא וֶרְנֶר פֶּיֶנִּיג שהיא יתום מאב ואם גם יחד. אמו מתה בילדותו ואביו מת באחד מאסונות המכרה השכיחים בגרמניה. ורנר גדל בבית יתומים יחד עם אחותו לוֹטָה והעתיד

הקודר הצפוי לו הוא עבודה במכרות החל מגיל חמש עשרה. עבודה קשה, מסוכנת, ובשכר נמוך ולא מתגמל. המספר בחר כגיבוריו בשני יתומים שקשה מאוד שלא לחוש אליהם אמפתייה. האחת היא עיוורת יתומה מאם, והשני הוא יתום מאב ואם שעתידו נחרץ מראש. מי יכול שלא לחוש אהדה לשני אלו? יעשו את אשר יעשו ויתגלגלו לאן שיתגלגלו.

מלחמת העולם השנייה גורמת לשינוי מהותי בחייהם של השניים. אביה של מארי-לור הצרפתייה מקבל ממנהל המוזיאון אבן חן שאותה הוא צריך להסתיר מידי הכובשים הנאציים. מדובר באבן חן יקרה ומסתורית שעל פי האגדות עוזרת למחזיק בה אך פוגעת בכל אלו שלצידו. לצורך כך הוא בורח לעיירה בשם סאן-מאלו על חוף תעלת למאנש. בעיירה זו מתגורר דודו המוזר הסובל מטראומה

מאז מלחמת העולם הראשונה. הדוד העשיר שהוא אח סבה של מארי-לור, איננו יוצא מביתו ומבלה את זמנו בהאזנה ושידור למכשירי רדיו אותם בנה לבדו. גם חייו של ורנר הגרמני משתנים. הוא מגלה מגיל צעיר כישרון נדיר לאלקטרוניקה בכלל, ולתיקון מכשירי רדיו בפרט. יכולת ייחודית זו מוציאה אותו מעתידו הצפוי ככורה ומעבירה אותו לאחד מבתי הספר הנאציים לילדים מצטיינים. שם הוא מחונך באווירה פרוסית נוקשה המחייבת אומץ, הצטיינות, ונאמנות למשטר. ברור לקורא כבר מהעמודים הראשונים שחייהם של

מארי-לור וורנר עתידים להצטלב בנקודה כלשהי, אך לא ברור איך, מתי, ואיפה. וכמובן, לא נספר זאת כדי לא לפגוע בקריאה.

הספר בנוי מפסיפס של פרקים קצרים מאוד, אולי מאות מהם שאף אחד מהם איננו ארוך יותר מכמה עמודים. הספר שומר על אחדות במעבר בין מארי-לור לורנר אך איננו מתנהל ברצף כרונולוגי. דהיינו, האירועים אינם מתוארים בצורה רציפה אלא מפעם לפעם קופצים הפרקים קדימה ואחורה בזמן. היתרון בהצגה זו הוא בכך שלעתים מתעוררות בקוראים שאלות שהם מסתקרנים לגביהן. אך פתרון מפציע במפתיע מספר פרקים אחר כך ולכאורה דרך אגב. קריאת כל פרק נותנת טעם של 'עוד' וגורמת לקוראים לרצות לקרוא גם את הפרק הבא וכן הלאה. קשה מאוד להניח את הספר מהיד.

קריאת כל פרק נותנת טעם של 'עוד' וגורמת לקוראים לרצות לקרוא גם את הפרק הבא וכן הלאה. קשה מאוד להניח את הספר מהיד

אחת מתכונותיו המרכזיות של הספר היא ההתמקדות הרבה בפרטי הפרטים של האירועים המתוארים בו. כאשר המחבר מתאר רחוב מסויים, הוא מתואר לפרטי פרטיו, כאשר הוא מספר על חוף הים והצדפים, הרי אלו משורטטים בצורה חיה ובדיוק מירבי. כאשר ורנר מתקן מכשיר רדיו, הרי קרבי המכשיר כולל קבלים, נגדים, חוטים ומה לא מופיעים לדקדוקיהם. כאשר העיירה סן-מאלו מופצצת על ידי כוחות הברית הפולשים אליה, הרי קולות הנפץ וקריסות הבתים מתוארים בפרוטרוט. צורה זו של כתיבה הופכת את ההתרחשויות למוחשיות כך שקל לקוראים להזדהות עם הקורה בעלילה.

המחבר אנתוני דואר בילה כעשר שנים בכתיבת ספר זה. הוא ביצע תחקיר מדוקדק שלא רבים כמוהו נעשים בעולם הספרות. במסגרתו ביקר בכל המקומות המופיעים בספר, רבץ בארכיונים עתיקים, נבר במכתבים ישנים וקרא אינספור דו"חות. התוצאה נראית היטב בספרו. באופן לא מפתיע, הספר הפך ללהיט והופיע חודשים ארוכים ברשימות רבי המכר. הוא פרסם מספר ספרים בעבר אך אין ספק שבינתיים מהווה ספר זה את פסגת יצירתו. זהו ספרו הראשון שתורגם לעברית ומן הסתם גם לא האחרון.

לא כל המבקרים אהבו את הספר. חלקם טענו כי למרות שקשה להניחו מהיד הרי סיומו איננו ממלא את הבטחותיו הראשוניות. דהיינו, בסוף הקריאה הקורא מקבל את התחושה שרומה ולא קיבל את שציפה לו. אולם דומני שסתם קוראים שרזי הביקורת הספרותית לא נהירים להם ייהנו ממנו ללא פקפוק.

מומלץ לכל מי שאוהב לקרוא ובמיוחד למי שאוהב ספרים ארוכים המושכים את הלב.

המחבר אנתוני דואר בילה כעשר שנים בכתיבת ספר זה. הוא ביצע תחקיר מדוקדק שלא רבים כמוהו נעשים בעולם הספרות